

**ตลาดแข่งขันสมบูรณ์
และตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์**

โครงสร้างตลาด (Market Structure)

สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลัก

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ราคาคงที่)
2. ตลาดแข่งขันไม่สมบูรณ์ (ราคาไม่คงที่)
 - ตลาดผูกขาด
 - ตลาดผู้ขายน้อยราย
 - ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

โครงสร้างตลาด (ต่อ)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งชนิดของตลาด

- จำนวนผู้ขายในตลาด
- ความแตกต่างของสินค้า
- ความยากง่ายในการเข้าสู่ตลาด

โครงสร้างตลาด (ต่อ)

เกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งชนิดของตลาด

ชนิดของตลาด	จำนวนผู้ขายในตลาด	ความแตกต่างของสินค้า	ความยากง่ายในการเข้าสู่ตลาด
1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์	มากมาย	เหมือนกันทุกประการ	ไม่มีข้อกีดขวาง
2. ตลาดผูกขาด	หนึ่งราย	-	มีข้อกีดขวาง
3. ตลาดผู้ขายน้อยราย	2-3 ราย	แตกต่างกันแต่ใช้แทนกันได้ดี	ยากและมีการรวมกลุ่มผู้ขาย
4. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด	มากมาย (แต่น้อยกว่าแข่งขันสมบูรณ์)	แตกต่างกันแต่ใช้แทนกันได้บ้าง	ไม่มีข้อกีดขวาง

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfectly Competitive Market)

ลักษณะของตลาดแข่งขันสมบูรณ์

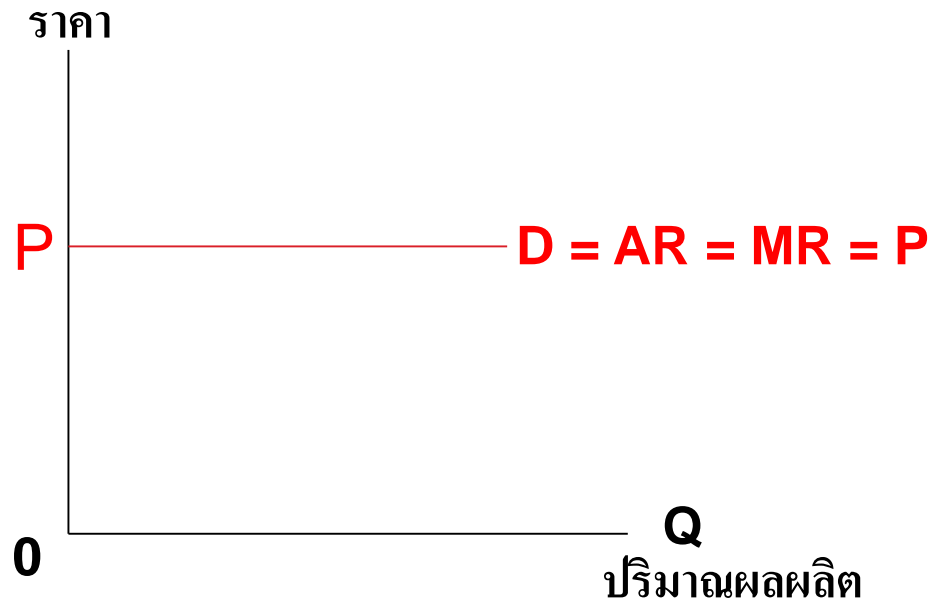
- ผู้ซื้อและผู้ขายมีจำนวนมาก
- สินค้ามีลักษณะและคุณภาพใกล้เคียงกันมาก
- ผู้ซื้อและผู้ขายสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตลาดได้โดยสมบูรณ์
- สามารถเคลื่อนย้ายสินค้าไปยังที่ต่างๆ ได้โดยสะดวกและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ
- ผู้ผลิตรายใหม่ ๆ สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย

(เป็นตลาดที่ราคาสินค้าคงที่ตลอด ผู้ขายแต่ละรายไม่สามารถกำหนดราคาตัวเอง ต้องตั้งราคาตามราคาดุลยภาพตลาด (Price Taker))

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

เส้นอุปสงค์ที่ผู้ผลิตแต่ละรายเผชิญ

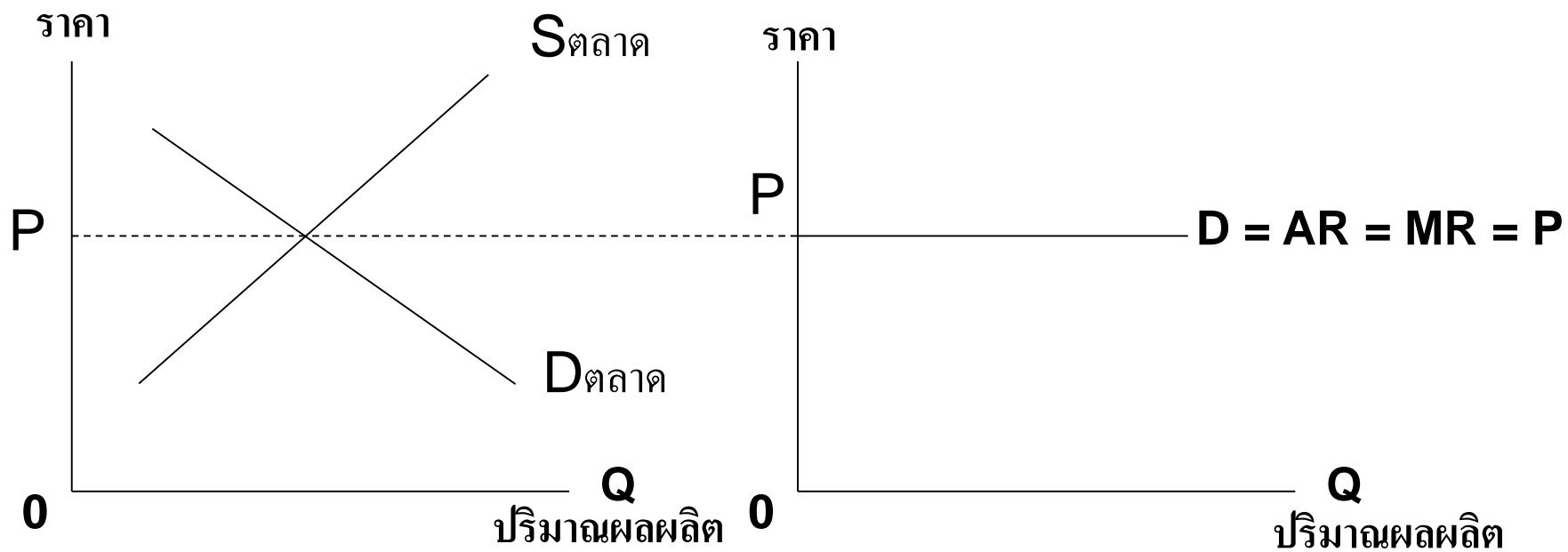
- เส้นอุปสงค์ต้องขนานกับแกนอนเสมอ (ความยืดหยุ่นของอุปสงค์เท่ากับอนันต์: $E_d = \infty$)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

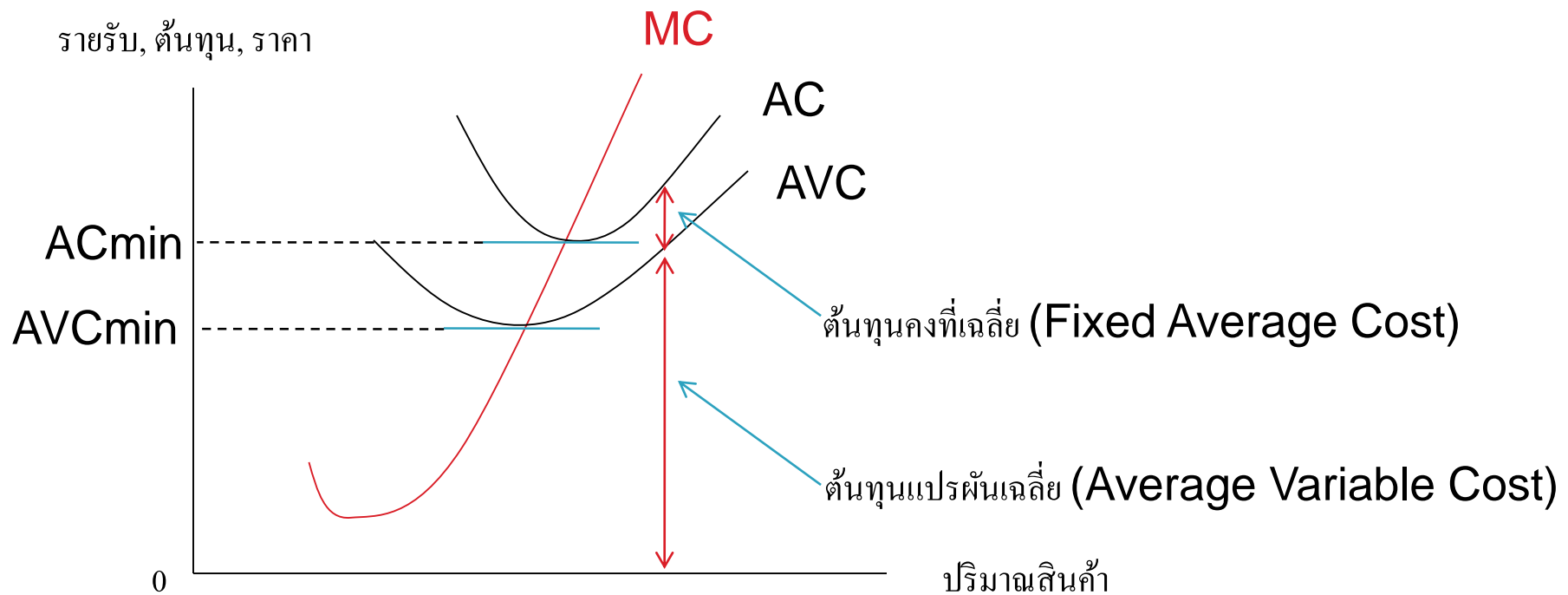
การกำหนดราคาขายและเส้นอุปสงค์ที่ผู้ผลิตแต่ละรายเผชิญ

- ผู้ผลิตต้องกำหนดราคาขายตามตลาด (Price Taker)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ทบทวนโครงสร้างของต้นทุนในการผลิต

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ดุลยภาพระยะสั้นของผู้ผลิต

- ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าในระดับที่ทำให้ได้รับกำไรสูงสุด (ผลิตที่ $MC = MR$)
- ผู้ผลิตสามารถได้ “กำไรเกินปกติ” หรือ “กำไรปกติ” หรือ “ขาดทุน” ขึ้นอยู่กับราคาตลาด ($P > AC$ ได้กำไรเกินปกติ, $P = AC$ ได้กำไรปกติ, และ $P < AC$ ขาดทุน)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ทวนความรู้ “กำไรปกติ”

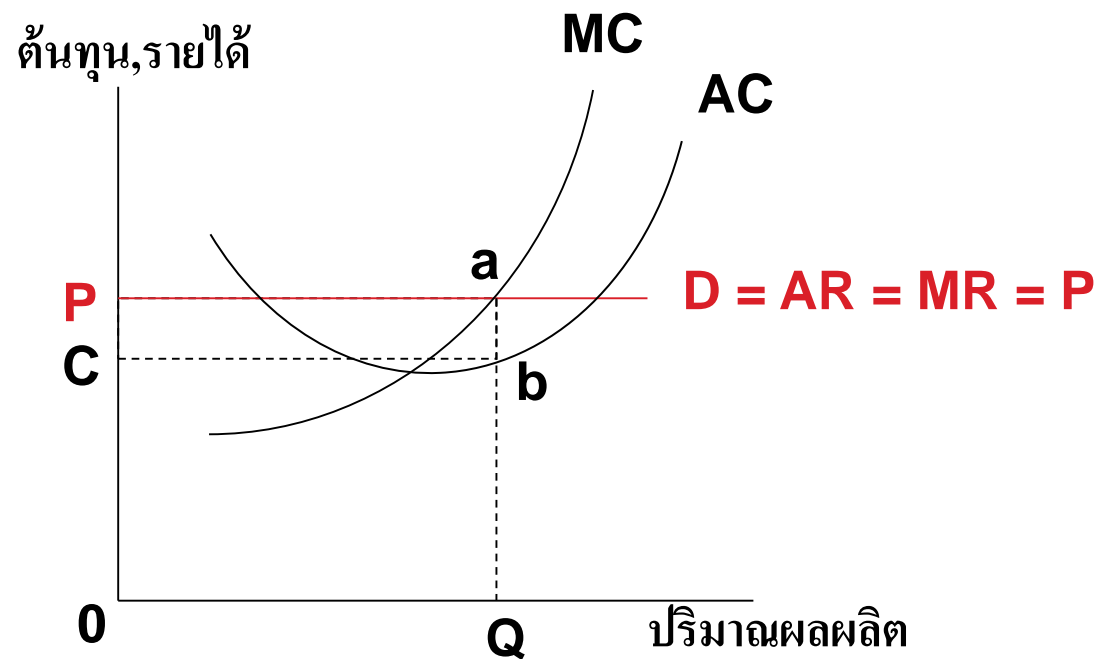
$$\begin{aligned}\text{กำไรเอกชน} &= \text{รายรับ} - \text{ต้นทุนเอกชน} \\ &= P \cdot Q - C\end{aligned}$$

$$\text{กำไรเอกชน} = \text{รายรับ} - \text{ต้นทุน} = P \cdot Q - C = 0 \quad \text{เรียกว่ากำไรปกติ}$$

$$\text{ดังนั้น ที่กำไรปกติ} \quad P \cdot Q = C \quad \text{หรือ} \quad P = C/Q = AC$$

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

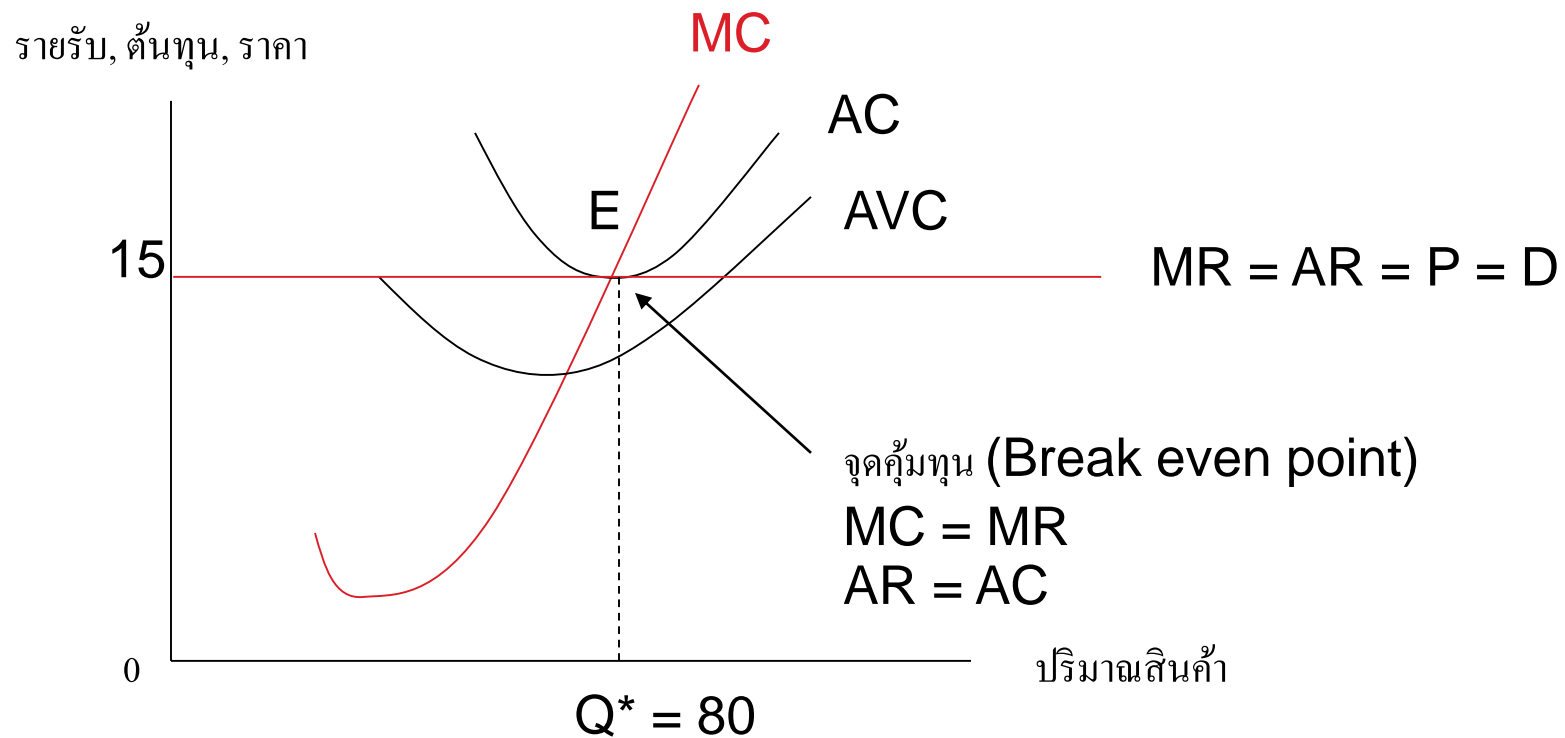
ผู้ผลิตได้กำไรเกินปกติในดุลยภาพระยะสั้น [$P > AC$]

กำไรเกินปกติ = พื้นที่ PabC

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ผู้ผลิตได้กำไรปกติในดุลยภาพระยะสั้น [$P = AC$]

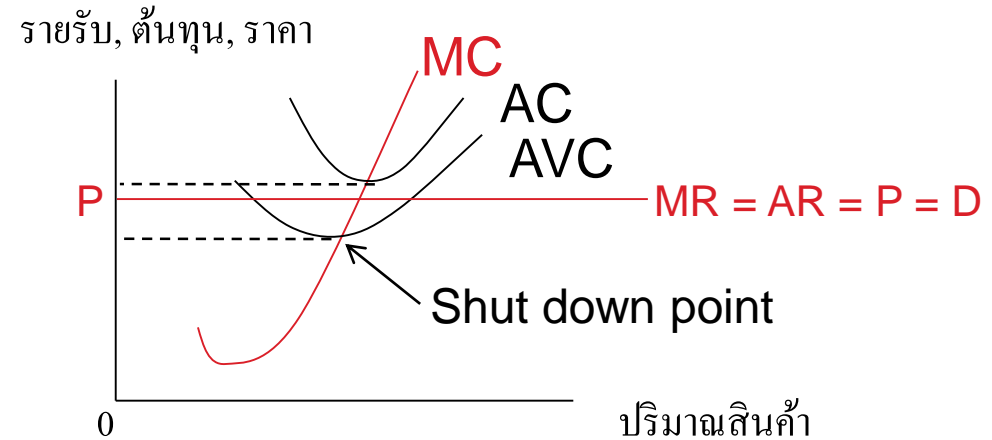
1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ผู้ผลิตขาดทุนในดุลยภาพระยะสั้น [ราคา $P < AC$]

แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

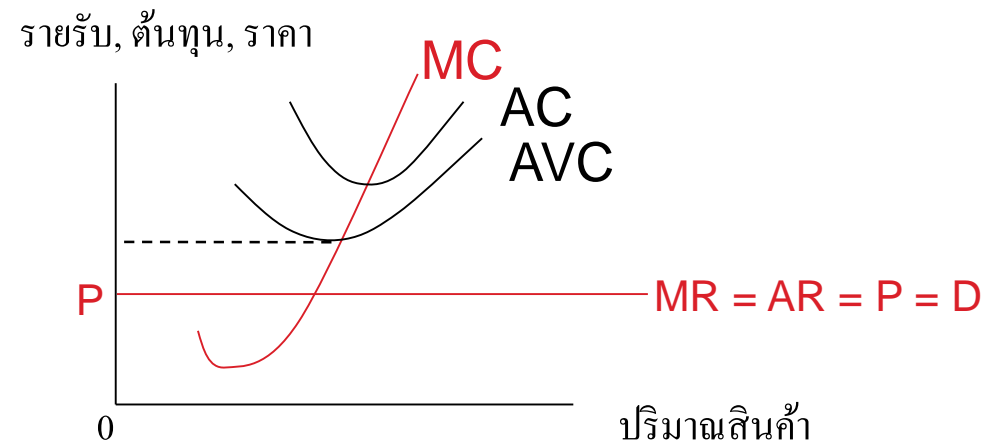
1. $AVC \leq P < AC$

ผู้ผลิตจะผลิตต่อไปเนื่องจากรายได้ยังคงสูงกว่าต้นทุนแปรผัน (AVC) เขาจะนำรายได้ส่วนที่มากกว่าต้นทุนแปรผันมาชดเชยต้นทุนคงที่

2. $P < AVC$

ผู้ผลิตจะหยุดการผลิตเนื่องจากรายรับที่ได้ไม่เพียงพอที่จะชดเชยต้นทุนคงที่

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

- ต้นทุนคงที่เป็นต้นทุนที่จ่ายออกไปแล้ว ไม่ว่าจะผลิตหรือไม่ผลิตก็จะมีต้นทุนคงที่เสมอ (ต้นทุนคงที่เฉลี่ยก็เช่นกัน)
- ต้นทุนแปรผันจะเท่ากับศูนย์ถ้าเราไม่ผลิตแต่จะมากกว่าศูนย์ถ้าเรายังผลิตต่อ (ต้นทุนแปรผันเฉลี่ยก็เช่นกัน)

ดังนั้นถึงหยุดการผลิตก็ยังคงจ่ายต้นทุนคงที่ (เฉลี่ย) อยู่ดี

(ดูหน้าต่อไป)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

เหตุผลที่ยังผลิตแม้ว่าจะขาดทุนถ้า $AVC \leq P < AC$

$$\text{กำไร} = P \cdot Q - (VC + FC)$$

FC คือค่าคงที่ใด ๆที่ไม่ขึ้นอยู่กับ Q

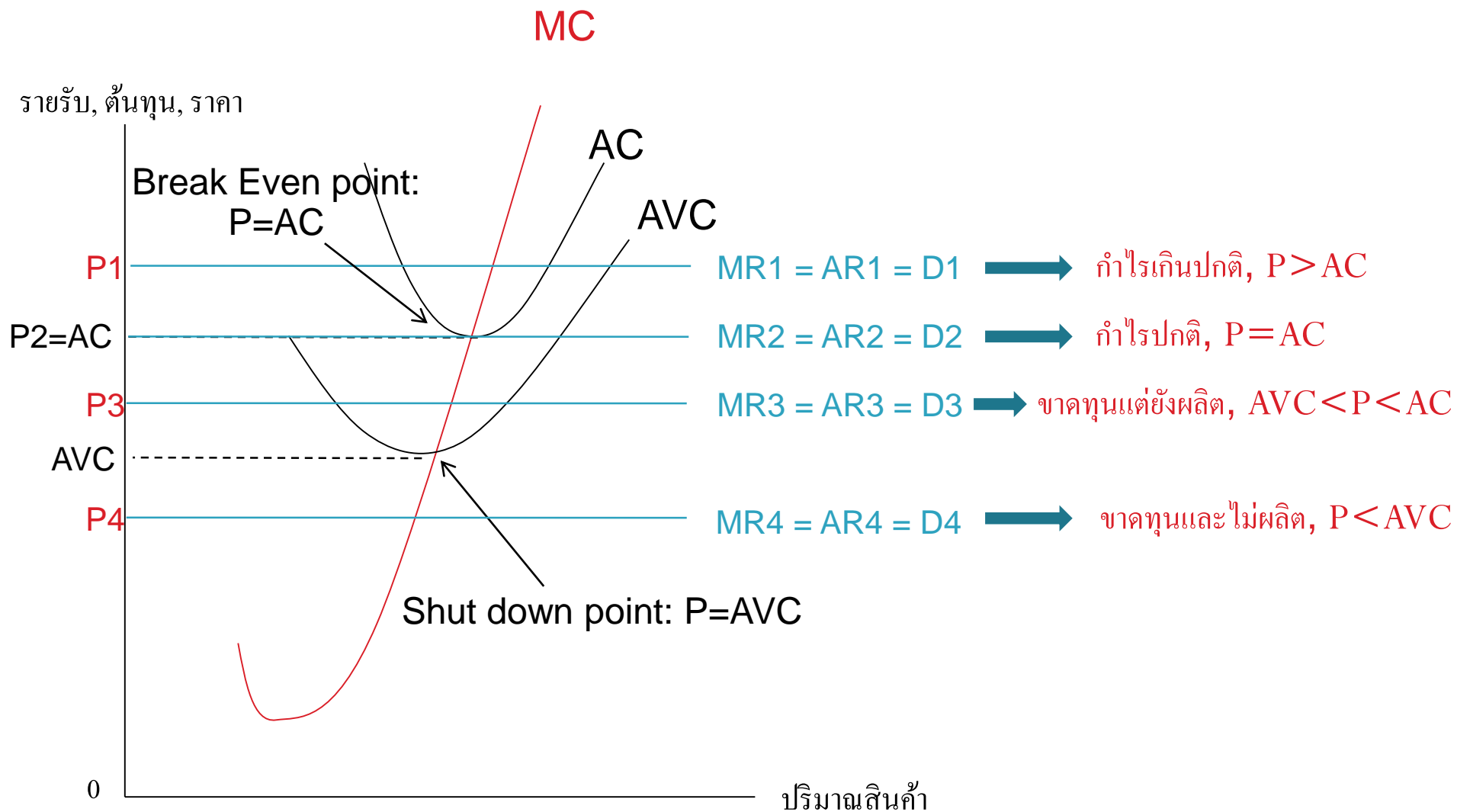
สมมติให้ $FC = 10,000$

$$\text{กำไร} = (P \cdot Q - VC) - 10,000$$

สรุป: ถ้า $P \cdot Q > VC$ หรือ $P > VC/Q$ ผลิตต่อไปแม้จะขาดทุนบ้างแต่
ยังขาดทุนน้อยกว่าหยุดผลิต

ถ้า $P \cdot Q < VC$ หรือ $P < VC/Q$ หยุดผลิตจะขาดทุนน้อยกว่าผลิต

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

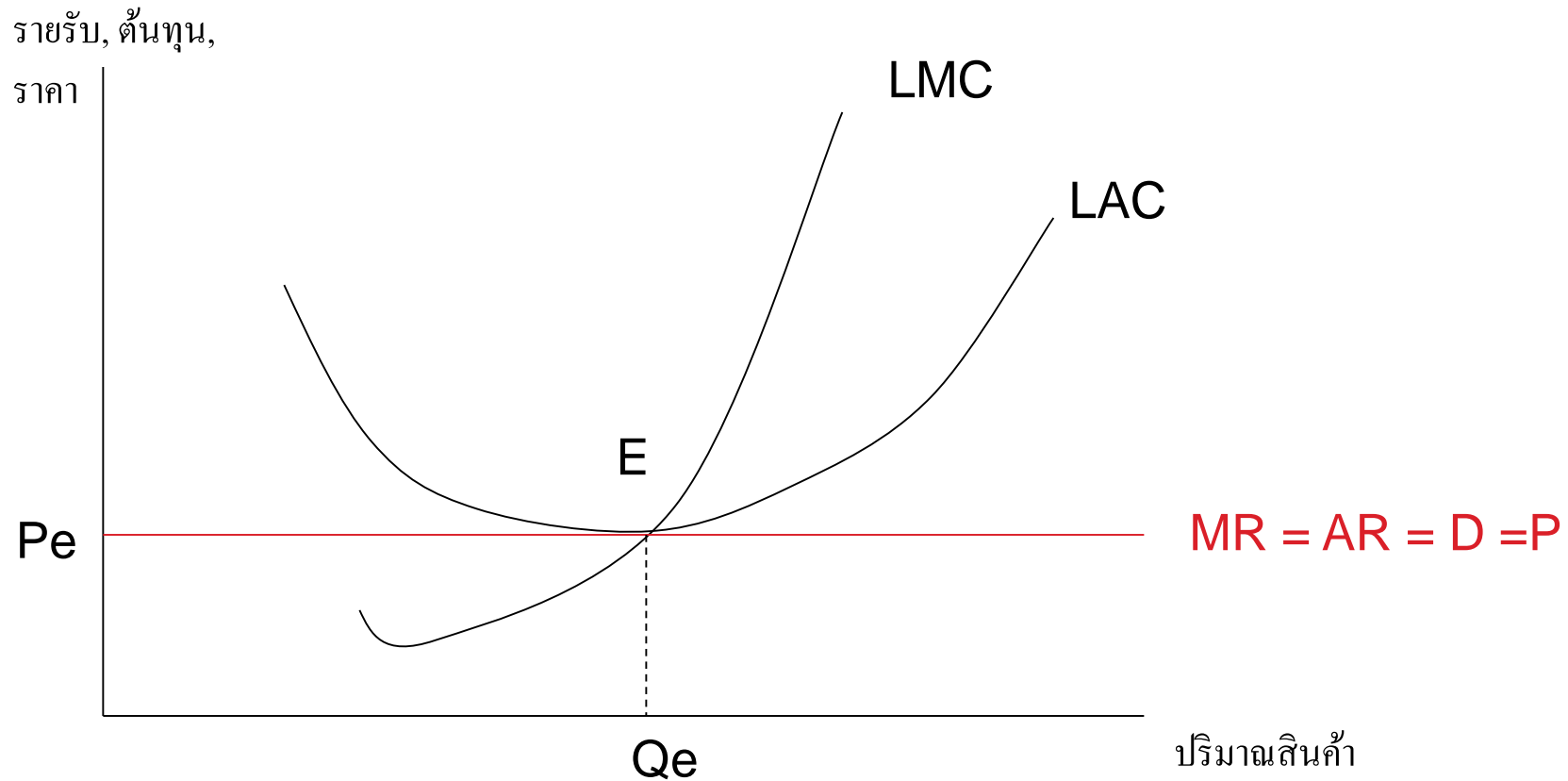
1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ดุลยภาพระยะยาวของผู้ผลิต

- ผู้ผลิตใช้การวิเคราะห์ต้นทุนแบบระยะยาว
- ผู้ผลิตจะผลิตสินค้าในระดับที่ทำให้ได้รับกำไรสูงสุด (ผลิตที่ $LMC = MR$)
- ผู้ผลิตสามารถได้รับเพียง “กำไรปกติ” เท่านั้น (ราคา P ต้องเท่ากับจุดต่ำสุดของ LAC)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

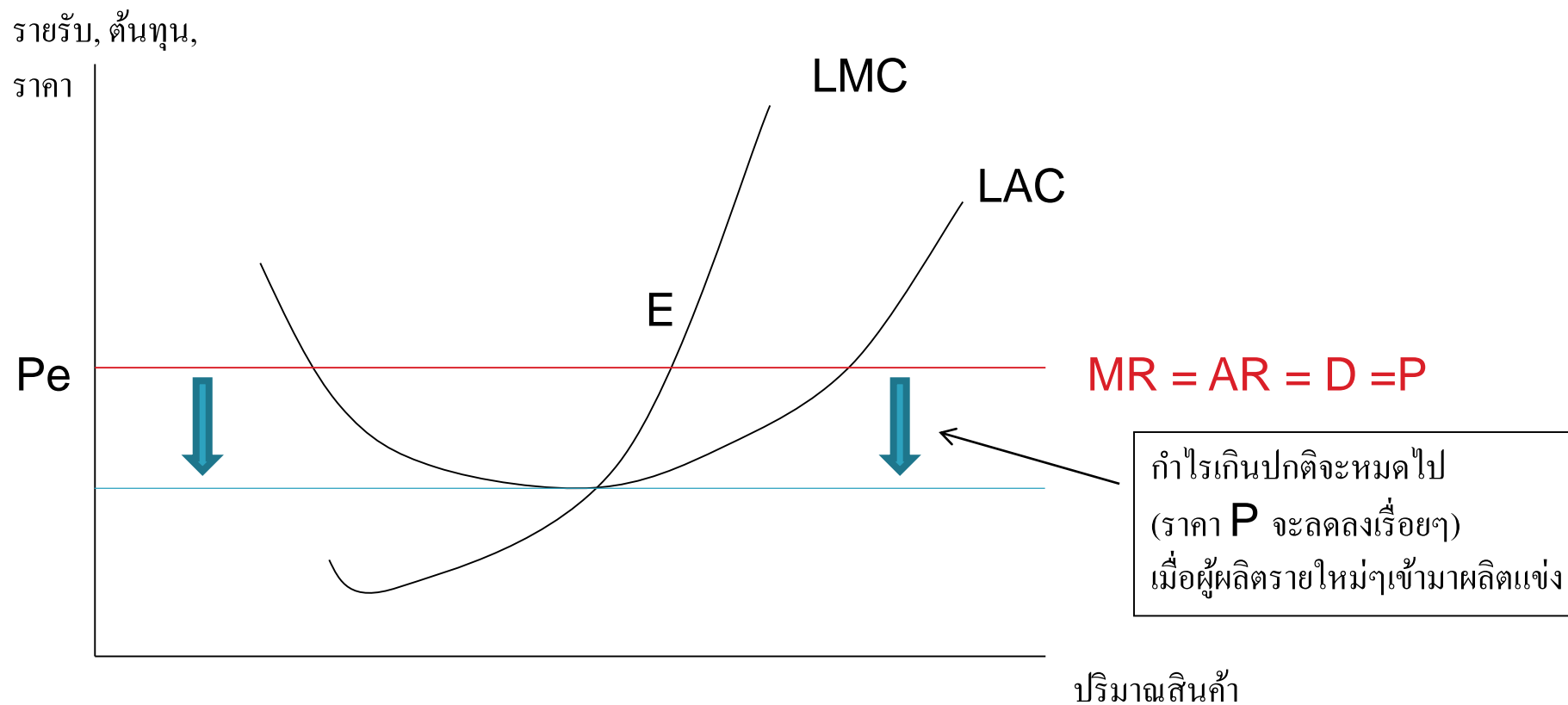
ในระยะยาว ราคาจะต้องเท่ากับต้นทุนเฉลี่ยต่ำสุด (min.LAC) เสมอ

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

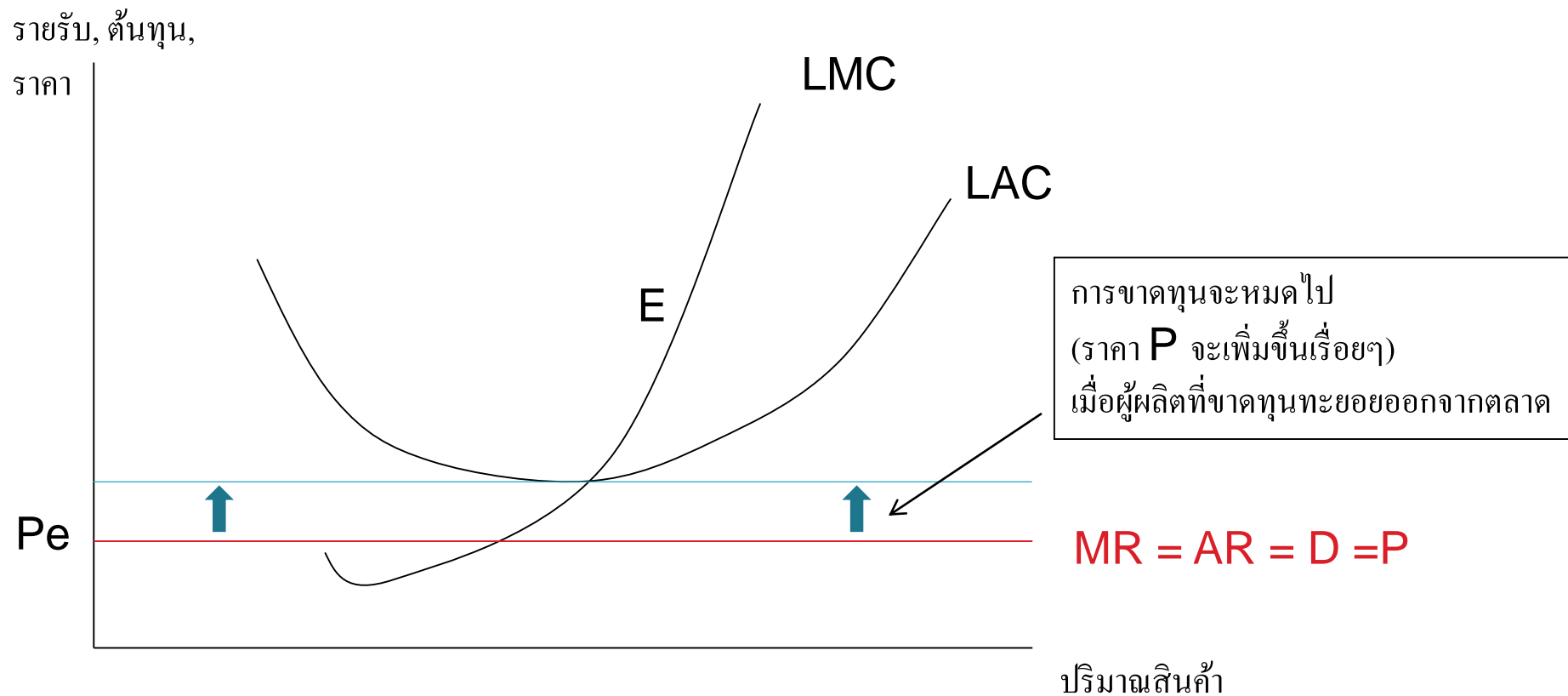
กำไรเกินปกติจะหมดไปเพราะจะมีผู้ผลิตรายใหม่ๆ เข้ามาทำการผลิตแข่งถ้าตลาดมี

กำไรเกินปกติ ทำให้อุปทานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ราคาจะถูกลงและกลับเข้าสู่ AC (กำไรปกติ)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

ถ้ามีการขาดทุน [ราคา $P < AC$] ผู้ผลิตที่ขาดทุนจะค่อย ๆ ทยอยออกจากตลาด ทำให้อุปทานลดลงและราคาจะเพิ่มขึ้นสู่ AC (กำไรปกติ)

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

สรุป

ในระยะสั้น

- ผู้ผลิตอาจได้รับกำไรเกินปกติ หรือกำไรปกติ หรือขาดทุนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับต้นทุนของผู้ผลิต

ในระยะยาว

- ผู้ผลิตจะได้รับเฉพาะกำไรปกติเท่านั้น

1. ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (ต่อ)

Ex. ให้ตลาดส้มบางมดเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ราคาตลาดของส้มอยู่ที่ 50 บาท/กิโลกรัม สมมติให้ผู้ผลิตส้มแต่ละรายมีต้นทุนคงที่เท่ากับ 400 บาท และมีต้นทุนแปรผันเท่ากับผลผลิตส้มยกกำลังสอง ($VC=Q^2$) จงหาว่าผู้ผลิตส้มบางมดแต่ละรายจะผลิตส้มออกสู่ตลาดกี่กิโลกรัมจึงจะได้กำไรสูงสุด (และเป็นกำไรชนิดใด หรือว่าขาดทุน) และราคาขายต่อกิโลกรัมควรจะเป็นเท่าใด

ตอบ $Q^*=25$ กก., $P=50$ บาท/กก., $AC_{min}=20$, $Profit=180$ บาท

2. ตลาดผูกขาด (Pure Monopoly Market)

ลักษณะของตลาดผูกขาด

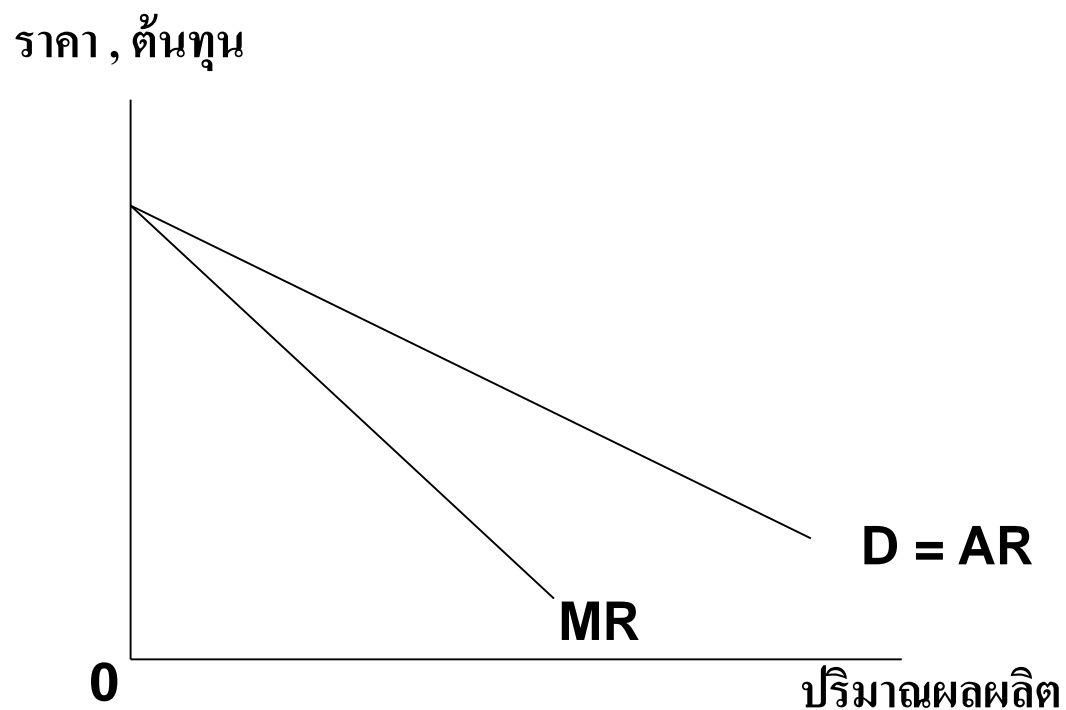
- มีผู้ผลิตหรือผู้ขายเพียงรายเดียว เรียกว่าผู้ผูกขาด (monopolist)
- สินค้ามีคุณลักษณะพิเศษไม่เหมือนใคร ไม่สามารถหาสินค้าอื่นมาทดแทนได้
- ผู้ผลิตสามารถกีดกันผู้อื่นไม่ให้เข้ามาผลิตแข่งขันด้วยสาเหตุใดๆ ก็ตาม

(เป็นตลาดที่ราคาสินค้าแปรผกผันกับปริมาณการขาย ผู้ขายเป็นผู้กำหนดราคา หรือปริมาณที่จะขาย)

2. ตลาดผูกขาด (ต่อ)

เส้นอุปสงค์ที่ผู้ผลิตเผชิญคือ เส้นอุปสงค์ตลาด

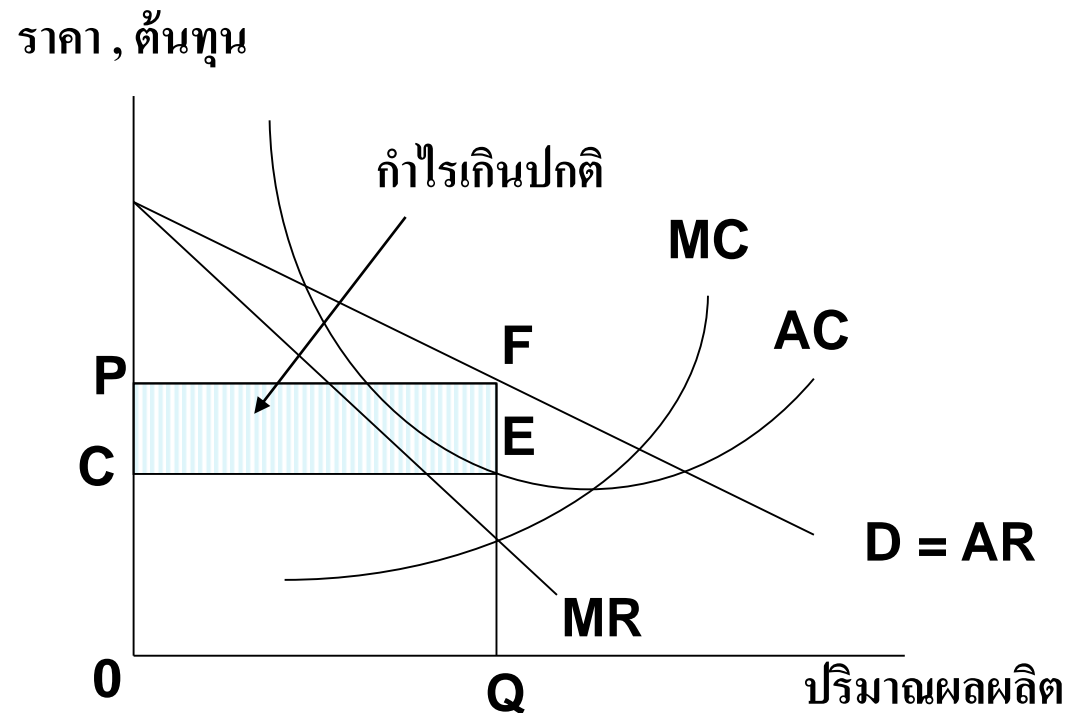
- เส้นอุปสงค์จะมีความชันเป็นลบเพราะว่าผู้ผลิตสามารถควบคุมราคาตลาด (Price Maker) “หรือ” ควบคุมจำนวนผลผลิตในตลาดได้เพียงอย่างเดียวหนึ่ง เส้นอุปสงค์ตลาดจึงเป็นไปตามกฎของอุปสงค์ (Law of Demand)

2. ตลาดผูกขาด (ต่อ)

ผู้ผลิตต้องการกำไรสูงสุดโดย:

1. กำหนดปริมาณผลผลิตที่จะผลิต (Q^*) ที่ $MC=MR$
2. ใช้ปริมาณผลผลิตที่ได้ (Q^*) กำหนดราคาขาย (P) ให้อยู่บนเส้นอุปสงค์

ดุลยภาพในระยะสั้น

2. ตลาดผูกขาด (ต่อ)

ลักษณะสำคัญบางประการของตลาดผูกขาด

1. เป็นการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ($P > MC$)
2. ส่วนมาก ผู้ผลิตในตลาดผูกขาดจะได้กำไรเกินปกติ (ยกเว้นต้นทุนเฉลี่ยของผู้ผลิตสูงมาก ๆ)
3. บางครั้ง การผูกขาดอาจก่อให้เกิดผลดีกับสังคม (เกิดการประหยัดจากขนาด, ควบคุมสินค้าบางอย่างที่จะกระทบกับประชาชน ฯลฯ)

2. ตลาดผูกขาด (ต่อ)

Ex. สมมติให้ผู้ผลิตสัมบางมดมีอยู่เพียงเจ้าเดียว ดังนั้นอุปสงค์สัมบางมดของทั้งตลาดจะเป็นอุปสงค์ของผู้ผลิตสัมรายนี้ด้วย โดยให้อุปสงค์ตลาดสามารถแทนได้ด้วยสมการ $Q=200-P$ และสมมติให้ผู้ผลิตสัมมีต้นทุนคงที่เท่ากับ 400 บาท และมีต้นทุนแปรผันเท่ากับผลผลิตสัมยกกำลังสอง ($VC=Q^2$) จงหาว่าผู้ผลิตสัมบางมดรายนี้จะผลิตสัมออกสู่ตลาดกี่กิโลกรัมจึงจะได้กำไรสูงสุด (และเป็นกำไรชนิดใดหรือว่าขาดทุน) และราคาขายต่อกิโลกรัมควรจะเป็นเท่าใด

ตอบ $Q^*=50$ กก., $P=150$ บาท/กก., กำไร=4,600 บาท

3. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

ลักษณะหลายประการเหมือนตลาดแข่งขันสมบูรณ์

- มีหน่วยผลิตจำนวนมาก
- ผู้ผลิตรายใหม่สามารถเข้าสู่ตลาดได้ง่าย

ความแตกต่างมีเพียงประการเดียว

- สินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายมีความแตกต่างกันเนื่องจาก รูปลักษณ์ของสินค้า หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคอันเกิดจากอิทธิพลของการโฆษณา อย่างไรก็ตาม สินค้าเหล่านี้สามารถใช้แทนกันได้

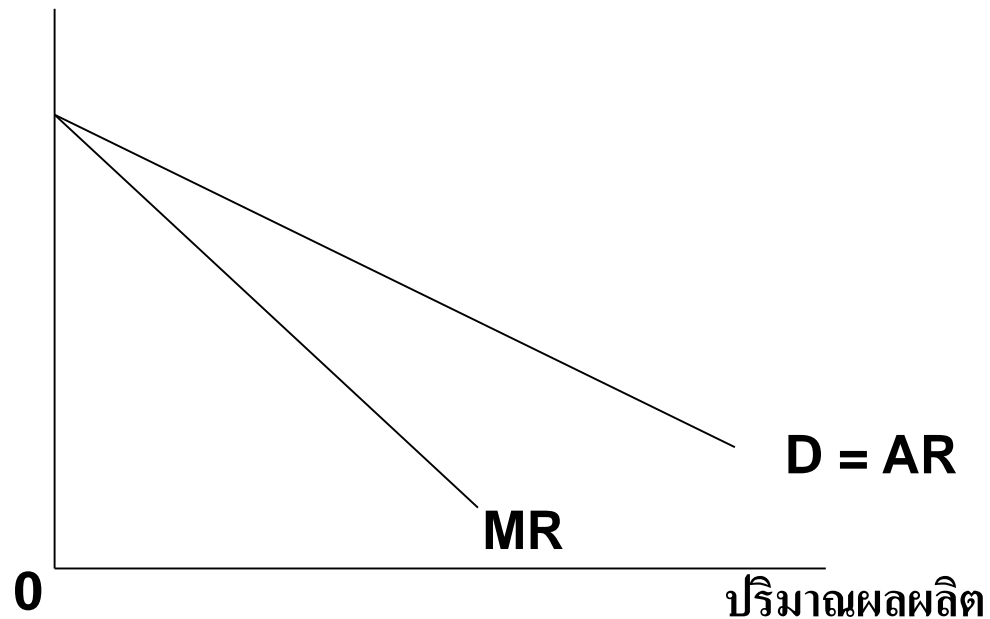
(เนื่องจากสินค้าแตกต่างกันในความรู้สึกของผู้บริโภค แต่สามารถใช้แทนกันได้ จึงทำให้ผู้ผลิตบางรายสามารถขายสินค้าในราคาสูงกว่าผู้ผลิตรายอื่นได้นิดหน่อย นั่นคือ สินค้ามีความยืดหยุ่นน้อยกว่าอินฟินิตี้ แต่มากกว่าของผู้ผูกขาด)

3. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (ต่อ)

เส้นอุปสงค์ที่ผู้ผลิตแต่ละรายเผชิญ

- เส้นอุปสงค์จะมีความชันเป็นลบเหมือนตลาดผูกขาด แต่มีความยืดหยุ่นมากกว่าเพราะสินค้าสามารถถูกทดแทนได้ด้วยสินค้าของผู้ผลิตรายอื่น ๆ แต่มีความยืดหยุ่นน้อยกว่าตลาดสมบูรณ์เพราะสินค้าของผู้ผลิตแต่ละรายยังคงมีความแตกต่างกัน

ราคา , ต้นทุน

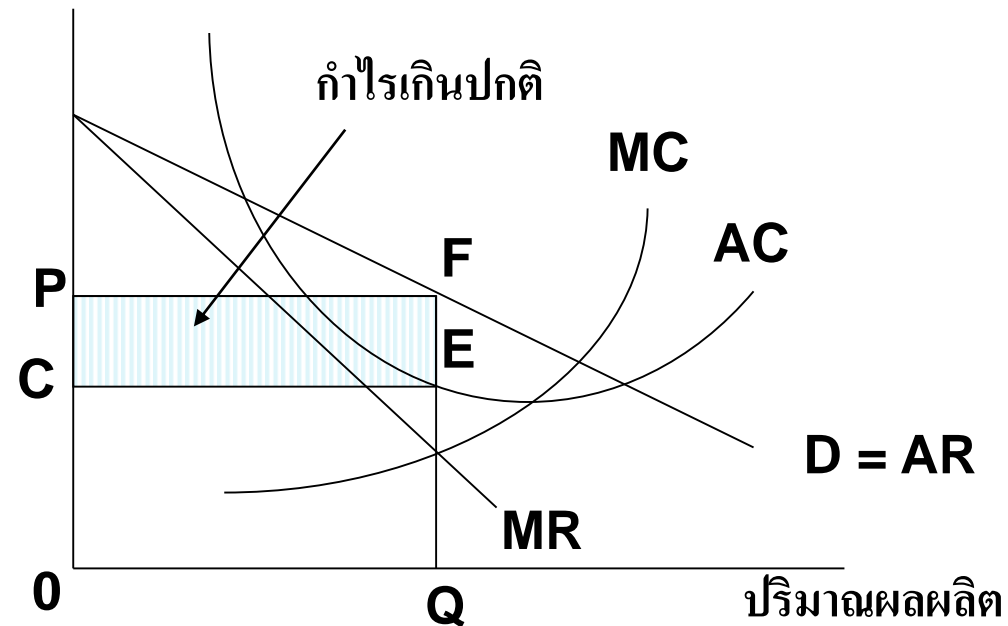

3. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (ต่อ)

ผู้ผลิตต้องการกำไรสูงสุดโดย:

1. กำหนดปริมาณผลผลิตที่จะผลิต (Q^*) ที่ $MC=MR$
2. ใช้ปริมาณผลผลิตที่ได้ (Q^*) กำหนดราคาขาย (P) ให้อยู่บนเส้นอุปสงค์

ราคา, ต้นทุน

ดุลยภาพในระยะสั้น

3. ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (ต่อ)

ลักษณะสำคัญบางประการของตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด

1. เป็นการจัดสรรทรัพยากรอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ($P > MC$)
2. ส่วนมาก ผู้ผลิตในตลาดผูกขาดจะได้กำไรเกินปกติ (ยกเว้นต้นทุนเฉลี่ยของผู้ผลิตสูงมาก ๆ)

4. ตลาดผู้ขายน้อยราย

ลักษณะที่สำคัญของตลาดผู้ขายน้อยราย

- ตลาดที่ประกอบด้วยผู้ขาย 2 รายขึ้นไปในตลาด
- เมื่อผู้ผลิตรายใดรายหนึ่งเปลี่ยนแปลงราคาและจำนวนผลผลิตที่ขาย **จะกระทบกระเทือนถึงคู่แข่งและมีการตอบโต้จากคู่แข่ง**

สินค้าในตลาดนี้แบ่งได้ 2 ลักษณะ

- ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าเหมือนกันทุกประการ
- ผู้ผลิตแต่ละรายผลิตสินค้าแตกต่างกันแต่ใช้ทดแทนกันได้

4. ตลาดผู้ขายน้อยราย (ต่อ)

การโต้ตอบกันของผู้ผลิตสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ

1. ใช้กลยุทธ์ด้านราคา (ตัดราคากัน)

2. ใช้กลยุทธ์ด้านอื่นๆ เช่น

- พัฒนาสินค้าให้แตกต่างจากของคนอื่น (เช่น การบริการ, คุณภาพ, ภาพลักษณ์, ฯลฯ)
- รวมหัวกันกำหนดราคาหรือปริมาณสินค้าที่จะนำออกขาย (Collusion)
- ฯลฯ

4. ตลาดผู้ขายน้อยราย (ต่อ)

Demand Curve หักงอที่ราคาตลาด (P_{mkt}) เนื่องจาก

- ที่ $P > P_{mkt}$ ถ้าผู้ผลิตรายใดขึ้นราคา จะไม่มีผู้ผลิตอื่น ๆ ขึ้นราคาตาม ทำให้ลูกค้าลดลงอย่างมาก (E_d สูง ความชันน้อย)
- ที่ $P < P_{mkt}$ ถ้าผู้ผลิตรายใดลดราคา ผู้ผลิตรายอื่น ๆ จะลดราคาลงตาม ทำให้ลูกค้าเพิ่มขึ้นไม่มาก (E_d ต่ำ ความชันมาก)

